

Kompetansesentrene på rett spor

For 10 år siden kom de første bevilgningene til etableringen av kompetansesentre innen tannhelsetjenesten. Etter en litt treg start, begynner nå organiseringen av fremtidens tannhelsetjeneste å ta form.

I hvilken grad fyller kompetansesentrene i dag intensjonen om å heve kompetansenivået innen offentlig og privat tannhelsetjeneste, avdelingsdirektør i Helse- og omsorgsdepartementet, Kjell Røynesdal?

– Det skjer en kompetanseoppbygging innen tannhelsetjenesten i Norge i dag som vi aldri har sett maken til tidligere.

Regjeringserklæringen som gjelder fra 2009–2013, er også den mest offensive politikken på tannhelseområdet noen gang. I denne perioden skal vi følge opp St.meld. nr. 35 om Framtidens tannhelsetjenester, deriblant ved å sikre tilgjengelighet, sier Røynesdal.

Basert på kunnskap

Etableringen av de fem kompetansesentrene som i samarbeid med utdanningsinstitusjonene blant annet skal drive praksisnær klinisk forskning og spesialistutdanning, vil i følge Røynesdal føre til at den utøvende tannhelsetjenesten i større grad blir en lærende og kunnskapsbasert organisasjon.

En av grunnene til at tannhelsefeltet har levd i sitt eget praksismiljø, har vært mangelen på kompetansemiljøer i offentlig regi utenfor universitetene.

– Det finnes flere spesialistpraksiser som gjør en kjempejobb som henvisnings- og behandlingssted, men de deltar omtrent ikke i en fagutvikling, forskning og kunnskapsoppbygging for samfunnet. Vi trenger en organisatorisk infrastruktur som kan ivareta slike funksjoner, og de må være i offentlig regi, sier Røynesdal.

Kompetansesentrene gjør tannhelsetjenesten til en lærende og kunnskapsbasert organisasjon sier avdelingsdirektør Kjell Røynesdal i Helse- og omsorgsdepartementet.

Må rekruttere

Helse- og omsorgsdepartementet har inngått intensjonsavtaler med de aktuelle fylkeskommunene i den aktuelle regionen, og satt som betingelse for tildeling av tilskuddsmidler at de må samarbeide med hverandre. Av avtalene fremgår det hvilke typer tjenester kompetansesentrene skal yte, hva de må finansiere selv, og hva som finansieres av staten. Det har tatt tid for fylkeskommunene å bli enige seg i mellom, for så å kunne gå videre på en avtale med staten.

En avgjørende faktor for å lykkes, er i hvilken grad kompetansesentrene klarer å rekruttere spesialister. Dette har vist seg å være det vanskeligste for de sentrene som ikke ligger i Oslo eller Bergen. Kompetansesenterstrukturen vil også gi tannleger med spesialistut-

danning muligheten til å velge en ny karrierevei.

– Ved å opprette en ansettelses- og organisasjonsform slik at den som jobber på fakultetet også kan ha en deltidsjobb ved kompetansesenteret, og omvendt, vil man kunne kombinere en vitenskapelig stilling med klinisk aktivitet. Det er slik det fungerer i Tromsø. Dette vil også være en viktig faktor i rekrutteringsarbeidet, sier Røynesdal.

Dobbeltkompetanse

Det er viktig at mange av spesialistene som jobber ved kompetansesentrene har dobbeltkompetanse, det vil si både forskerutdanning med doktorgrad og spesialistutdanning, slik at flest mulig kan delta både i forskning, utdanningen av spesialister og pasientbehandling. For å møte dette behovet, har Helse- og omsorgsdepartementet sammen med Kunnskapsdepartementet satt i gang finansiering av et program for dobbeltkompetanseutdanning av tannleger i et forkortet løp.

– Mange av de vitenskapelige stillingene i Oslo og Bergen har blitt inndratt når den som sto i stillingen har gått av med pensjon. Kompetansesentrene skal ha tannleger med dobbeltkompetanse, og universitetene trenger også mange av dem i årene fremover, sier Røynesdal.

Kompetansesentrene i vest, øst og nord arrangerer nå kurs for tannleger og tannpleiere i forskningsmetodikk. Dette skaper en bevissthet rundt det å delta i forskningsprosjekter som er helt ny.

– Fakultetene har ikke kapasitet til å drive praksisnær klinisk forskning i stort omfang. Det åpner også for et samarbeid innen forskning mellom allmennmedisin og odontologi på samme pasientpopulasjon, sier han.

Ulikt langt i etableringen

Først ute med etableringen var Tannhelsetjenestens kompetansesenter

i Nord-Norge (TkNN), hvor det allerede fra 80-tallet forelå planer om et kompetansesenter. Den tidlige etableringen var også et resultat av et samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet om å opprette en tannlegeutdanning i Tromsø. TkNN flyttet inn i nybygget sammen med tannlegeutdanningen i 2007. TkNN er i gang både med forskning og spesialistutdanning.

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Sør (TKS) sin første utfordring var å velge plassering blant alternativene Kristiansand, Arendal og Skien. Arendal trakk det lengste strået, og kompetansesenteret ble etter hvert lagt til Sørlandet sykehus HF Arendal. Problemet for TKS har vært å skaffe spesialister, men det begynner å skje ting nå.

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest (TKV) har så langt kun vært en prosjektorganisasjon uten klinikklokaler. Men til sommeren åpner det nye odontologibyggget i Bergen, og her vil kompetansesenteret få arealer ved siden av spesialistutdanningen for tannleger.

Kompetansesenter Vest har valgt en ordning hvor de har en avdeling i hvert fylke. Avdeling Hordaland er i Bergen, avdeling Rogaland i Stavanger, og det kommer en avdeling Sogn- og Fjordane i Førde som er på planstadiet.

Avdeling Rogaland har allerede etablert en spesialistklinik i egen regi, der åtte spesialister er i full sving, klare til å ta i mot spesialistkandidater for klinisk trening fra 2013. Rogaland har også kommet godt i gang med forskningsprosjekter.

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TKØ) kom frem til et endelig samarbeid mellom fylkeskommunene høsten 2011. Hele organisasjonen er nå formelt etablert, men de er på leting etter permanente lokaler. Alle fylkeskommunene er blitt enige om at det mest naturlige er å legge kompetanse-

senteret til Oslo, hvor de i størst mulig grad ønsker å være samlokalisert med Det odontologiske fakultet. TKØ driver ingen klinisk virksomhet, men har fått midler til å komme i gang med forskningsaktivitet.

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Midt-Norge (TkMN) har valgt en «virtuell» modell basert på nettverksbygging. Det ble ansatt en ny prosjektleder høsten 2011. St. Olavs HF i Trondheim har sagt seg villig til å legge til rette for et kompetansesenter for Midt-Norge inne på sykehuset hvis staten og fylkeskommunene ønsker det.

– Kompetansesentrene erfarer at de private spesialistene begynner å vise sin interesse for samarbeid, og blant fylkestannlegene har det blitt en helt annen holdning til forskning i den utøvende tannhelsetjenesten. De ønsker å stille med ressurser og personell, og på den måten bidra til at det foregår en kunnskapsutvikling. En kjempeeffekt av sentrene, sier Røynesdal fornøyd.

Tekst og foto: Tone Elise Eng Galåen

Om kompetansesentrene for tannhelsetjenesten

I 1998 gjorde Stortinget et vedtak hvor de ba regjeringen vurdere muligheten for å opprette regionale kompetansesentre innen tannhelse. I 1999 forelå en utredning gjort av Statens helsetilsyn, og i 2002 kom de første bevilgningene til etablering.

Intensjonsavtaler om etablering og virksomhet ble i de påfølgende år underskrevet av Helse- og omsorgsdepartementet og alle de berørte fylkene i hver region. I løpet av noen år ble det etablert fem kompetansesentre: Tannhelsetjenestens kompetansesenter Nord-Norge (TkNN), Sør (TKS), Vest (TkVest), Øst (TKØ), og Midt-Norge (TkMN).

Formålet med kompetansesentrene er at de skal drive ordinær spesialistbehandling i tverrfaglig spesialistmiljø basert på henvisninger for å sikre tilgjengelighet, drive og være en pådriver for praksisnær klinisk forskning innen tannhelse i regionen, delta i spesialistutdanningen av tannleger, og være en

viktig aktør lokalt for etterutdanning av tannhelsepersonell og eventuelt andre for å bidra til kompetanseheving. Kompetansesenteret skal også drive rådgivning og veiledning for tannhelsepersonell i sin region.

Til sammen vil kompetansesentrene i 2012 motta tilskudd på mellom 35 og 40 mill. kroner. Dette omfatter også tilskudd til spesialistutdanning av tannleger.

Kompetansesentrene er ingen lovpålagt oppgave for fylkeskommunene. For å lykkes med etablering og drift, kreves det engasjement og vilje til gjennomføring fra både fra tannhelsetjenesten selv og den politiske ledelsen i fylkene. I en serie artikler vil Tidende presentere de fem kompetansesentrene for tannhelsetjenesten for å se hvor langt de er kommet i etableringen og hvilke aktiviteter og tjenester de kan tilby. Først ut er Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TKØ).